

Innhold

Innledning	9
Å være fremmed	10
Å være overlever	12
Å arbeide med flyktninger	16
Kapittel 1	
Hvem er flyktning?	19
Brudd, tap og det gamle og det nye hjemstedet	21
Helsearbeideres møte med mennesker i «umulige» situasjoner	24
Utfordringer	26
Fra passivt offer til såret overlever	27
Kapittel 2	
Hvilke problemer og symptomer har flyktningpasienten?	28
Forebygging, rehabilitering og behandling	28
Relasjonsarbeid med flyktninger	28
Hvilke problemer og symptomer har flyktningpasienten?	31
Kroppen og psyken	36
Evaluering av kulturelle forhold	40
A Kulturell identitet	43
1 Etnisitet og språk	43
2 Kulturelle forhold i utvikling og oppdragelse	43
3 Hvor mye er pasienten involvert i sin opprinnelseskultur og i vertslandets kultur?	44
B Kulturell forklaring av sykdom og helse	45
1 Sykdomsoppfatninger	46
2 Sykdomsatferd og forestillinger om hva som hjelper	47

Generelle prinsipper for forebygging, behandling og rehabilitering	49
Forebygging og tidlig intervensjon	51
Tidlige intervensjoner er forebyggende og til hjelp for dem som er syke	54
Behandling og rehabilitering: hånd i hånd	55
Kapittel 3	
Flyktningpasienten i helsetjenesten.	61
Traumatisering og tap.	63
Symptomer og plager etter ekstreme påkjenninger	65
Psykkiske plager og symptomer	65
Fysiske plager og symptomer	66
Konsultasjonen.	66
Somatisk undersøkelse	67
Behandling og henvisning.	68
Den gode samtalen. Muligheter og vanskeligheter	68
Den emosjonelle relasjonen mellom behandler og pasient	69
Hvordan bør vi intervenere i relasjonsarbeid i primærhelsetjenesten – allmennpraksis	71
Kapittel 4	
Traumatisering.	76
Hva er traumatisering, og hvordan skal vi forstå det?	76
Hva er traumatisering, og hvordan skal vi forstå posttraumatiske tilstander?	81
Traumatisering som prosess	81
Tenkning og hjernens funksjoner	85
Kroppen, psyken og relasjonene	88
Hvordan skapes mening – og hva gjør det vanskelig?	91
«Traumet» – finnes det?	96

Kapittel 5	
Resiliens	98
Julio	101
Mihail	103
Miriam	104
Hvilke prosesser fremmer resiliens?	108
Tilknytningsteori	110
Traumatisering og utvikling	113
Psykologi og nevrobiologi	115

Kapittel 6	
Psykisk helsearbeid	119
Forutsetninger og grunnleggende elementer	119
Traumatisering og relasjonen	122
Traumatiske erfaringer: Hvordan blir de husket?	124
Hvordan vi blir berørt	127
Psykodynamisk relasjonsarbeid	129
Grunnleggende elementer i psykodynamisk relasjonsarbeid	130
Relasjonsarbeidets ramme	132
Samtalerommet	133
Terapeutisk lytting	135
Følelsen og fortellingen	136
Hvordan kan vi forstå det som skjer i terapeutiske relasjoner: Overføring og motoverføring	139
Når ord mangler	141
Hva er mangeloverføring?	143
Symbolisering: Å finne ord	145
Traumebaserte relasjonelle scenarier	148
Empatisk forståelse og pasientens livshistorie	154
Personlighetsvurdering	157
Hukommelse og tilknytning	161
Terapeutisk holdning	163
Relasjonelle arbeidsmåter	164
Når smerten blir vanskelig å bære	180
Den sårbare alliansen	181
Når fortid og nåtid blir ett	184

Kroppslig og psykisk kommunikasjon	186
Hvilke forhold er viktig i relasjonelt psykisk helsearbeid?	189
 Kapittel 7	
Kjønnsdimensjonen i flyktningerfaringen	192
Kvinneligheten og mannlighetens mange former	194
Hva vet vi om kjønnsbestemt traumatisering?.	197
Før flukten	198
Under flukten	201
Etter flukten	203
Eksil	203
 Kapittel 8	
Tolken som formidler av mening og kultur	206
Utdanning av tolker i psykoterapeutisk og psykososialt arbeid	208
Det lingvistiske nivå: Hva skjer med det pasienten sier i tolkeprosessen?	211
Arbeidsalliansen	213
Overføring og motoverføring i tolkebasert psykisk helsearbeid	215
Konklusjon.	218
 Referanser	 220
 Stikkord	 236